

KOOLIDE TERVISENÕUKOGUDE
RAKENDUMISE VÕRDLEV UURING
Kokkuvõte ja kommentaarid

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas uuringus analüüsitakse 2006. aasta märtsis Eesti koolide tervisenõukogude liikmete seas läbi viidud ankeetküsitluse tulemusi teemal “Koolitervisenõukogude arendamine”.

Uuring on kvantitatiivne, uurimismeetodina kasutati ankeetküsitlust. Põhiuuringu valimiks planeeriti esialgselt kuni 40 kooli, kuid paljudega osutus kontaktisaamine keerukaks. Seega kujunes reaalseks valimiks 25 Eesti üldhariduskooli.

Uuritavate taust ja valimi moodustamine

Küsimustik oli koostatud eesmärgiga selgitada tervisemeeskondade (tervisenõukogu, huvigrupp, tugirühm vms) suutlikkust tegeleda terviseprobleemidega kooli tasandil.

Indeks hindab tervisemeeskonna suutlikkust neljas valdkonnas:

- 1) tervisenõukogu toimimine;
- 2) koostöö;
- 3) keskkonna kujundamine;
- 4) teadmised ja oskused tegelemaks kooli terviseprobleemidega

Küsimustik jagati kõikidele Eesti Haigekassa projektis “Koolitervisenõukogude arendamine” osalevale 130 koolile 13. märtsil 2006 (tagastamise tähtajaga 31. märts 2006). Kokku tagastasid küsitluse 25 kooli esindajad, kus oli käivitunud koolitervise meeskonna (KTM), koolitervise nõukogu (KTN) või muu terviseedendusliku tugirühma – nt. tugisüsteemide võrgustiku meeskond; tervisenõukogu vms. – tegevus.¹

Kuigi valim koosnes veerandsajast koolist, oli see siiski küllalt mitmepalgeline. Maakondade järgi õpilasi 11 Eesti maakonnast (vt. tabelid 1 ja 2); ankeete ei laekunud Hiiu, Lääne, Saare ja Viljandi maakonnast. Enamik vastanud koolidest – 22

---

¹ (Koolide ankeedid, kus terviseedenduslikku tugirühma polnud kevadeks 2006 loodud või on see alles loomisjärgus, on jäetud analüüsis arvestamata. S.o. koolid, kes vastates ankeedi A-osa küsimusele, kas “[k]oolis on meeskond/tervisenõukogu, mille koosseis vastab tervist edendavate koolide tervisenõukogude loomiseks esitatud standardile (kaasatud kõik võimalikud osapooled), täitsid lahtri “üldsegi mitte” või “kuigivõrd”).

– olid eesti õppekeelega, lisandus kolm vene õppekeelega kooli (12 protsenti koguarvust).

32 protsenti vastanud koolidest oli Harjumaalt, Tallinnast, Lääne-Virumaalt ja Ida-Virumaalt, esindades Põhja-Eestit, 24 protsenti Lõuna-Eesti regioonist (Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa ja Võrumaa) ning ülejäänud 44 protsenti vastajatest esindasid Lääne- ja Kesk-Eestit (Pärnumaa, Järvamaa, Raplamaa ja Jõgevamaa).

Üsna võrdselt oli vastajate hulgas koole maalt ja linnadest, vastavalt 11 ja 14; sealhulgas ligi neljandik koolidest oli Raplamaalt ning viiendik Tallinnast ja Harjumaalt. Maa- ja linnakoolide esindatus oli küllaltki ühtlane (vt. tabel 3).

Küsitlusinstrument ja sellele vastamine

Uuringus kasutati Tervise Arengu Instituudi (TAI) poolt ettevalmistatud ankeete. Ankeedis on alajaotused A (neli teemadeblokki; kokku 17 küsimust) ning B (kaks küsimust).

A-osas paluti vastajal märkida koolitervise meeskonna (KTM) või koolitervise nõukogu (KTN) kooskäimise sagedus ning lisaks anda rida valikvastuseid järgmistel teemadel (lisaks vajadusel tuua lühikirjeldus vastavast projektist, initsiatiivist või tegevusest):

- (I) Tervisemeeskondade/tervisenõukogude toimimine;
- (II) Koostöö ja osalemine;
- (III) Keskkonna kujundamine;
- (IV) Tervisenõukogu/meeskonna liikmete teadmised ja oskused tegelemaks kooli terviseprobleemidega.

B-osas paluti valikvastuse vormis hinnata jooksva aasta (s.o. 2005./2006. õppeaasta) terviseedenduslikku tegevust koolis ning vastata, kas kooli arengukavasse on tervise valdkond integreeritud või mitte.

Uurimismeetodist

Ankeedi A-osas märgitud hinnangute uurimisel kasutati neljapallilist kodeerimisviisi järjestatud skaala järgi:

- 1) maksimaalne väärtus (“peaaegu täielikult/täielikult”) – kodeeritud arvuga 4;
- 2) väiksem kui maksimaalne väärtus (“oluliselt”) – kodeeritud arvuga 3;
- 3) suurem kui minimaalne väärtus (“kuigivõrd”) – kodeeritud arvuga 2;
- 4) minimaalne väärtus (“üldsegi mitte”) – kodeeritud arvuga 1.

Ankeedi B-osas märgitud hinnangute uurimisel kasutati neljapallilist kodeerimisviisi järjestatud skaala järgi:

- 1) maksimaalne väärtus (“väga hea”) – kodeeritud arvuga 4;
- 2) väiksem kui maksimaalne väärtus (“hea”) – kodeeritud arvuga 3;
- 3) suurem kui minimaalne väärtus (“rahuldav”) – kodeeritud arvuga 2;
- 4) minimaalne väärtus (“halb”) – kodeeritud arvuga 1.

B-osa kahepallilise kodeeringu korral vastab positiivselt (jaatavalt) märgitud väärtustele kood 1 ning negatiivselt (eitavalt) märgitud väärtustele vastab kood 0.

2. MEESKONDADE/TERVISENÕUKOGUDE TOIMIMINE

Koolitervise nõukogu (KTN) tegutseb järgmistes koolides: Antsla Gümnaasium, Eidapere Kool, Haimre Põhikool, Kehra Keskkool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium, Kivi-Vigala Põhikool, Laiuse Põhikool, Lasnamäe Põhikool, Laukna Lasteaed-Algkool, Narva Kesklinna Gümnaasium, Narva Peetri Kool, Palamuse Gümnaasium, Raikküla Lasteaed-Algkool, Rakvere Linna Algkool, Ritsu Lasteaed-Algkool, Roosna-Alliku Põhikool, Räpina Ühisgümnaasium, Tallinna 37. Keskkool, Võru Kesklinna Gümnaasium (kokku 19 koolis).

Koolitervise meeskond (KTM) tegutseb järgmistes koolides: Luunja Keskkool, Padise Põhikool, Tallinna Õismäe Humanitaargümnaasium, Tartu Descartes'i Lütseum (kokku 4 koolis).

Kahes küsimustikule vastanud õppeasutuses tegutseb vastav tugirühm muu nime all – tugisüsteemide võrgustiku meeskonnana (Paide Ühisgümnaasiumis) ja tervisenõukoguna (Rapla Vesiroosi Gümnaasiumis).

Meeskonna/nõukogu koosolekute arv

Küsimustikule vastanud koolides pidas KTM/KTN 2005/2006 õppeaasta jooksul 2–4 koosolekut (vt. tabel 4). Samas on ankeedis jätnud sellele küsimusele vastamata 11 kooli KTM/KTN esindajad. Kui uskuda nende 11 kinnitust, et KTM/KTN tegevus on koolides käivitunud, siis peab järeldama, et meeskond/nõukogu kogunes neil õppeaasta jooksul vähemalt korra.

Ankeedivastuseid kajastab Tabel 5 (vt. seda). Tabelisse on viidud koolide süstematiseeritud vastused. (Võrreldes põhiankeedis olevate küsimustega on tabelis 5 olevad küsimused ja hinnangud kergema arusaadavuse huvides toodud lühendatud vormis.)

3. ANKEETIDE A-OSA

Kuue kooli vastused ankeedi A-osa näiteid vajavatele küsimustele – küsimused 9, 10, 11, 12, 13 ja 14 – on toodud tabelis 7 (“Kuue kooli kirjeldavad ankeedivastused”). Kahjuks polnud võimalik ega otstarbekas kõigi 25 kooli meeskondade/nõukogude vastuste süstematiseerimine ja tabelissepaigutamine. Esiteks tulnuks tabel liiga mahukas ja teiseks paljud vastused korduvad.

Seepärast jäid juhuvaliku alusel valimisse kuue kooli vastused: Antsla Gümnaasium (Võrumaa), Haimre Põhikool (Raplamaa), Kilingi-Nõmme Gümnaasium (Pärnumaa), Narva Peetri Kool (Ida-Virumaa), Roosna-Alliku Põhikool (Järvamaa) ning Tallinna 37. Keskkool. Samas paiknevad nimetatud koolid erinevates Eesti maakondades ning nende vastuste äratoomine aitab saada ülevaate meeskondade/nõukogude jooksvast tegevusest.

Rõhuv enamus ankeedile vastanud koolide (20) esindajad kinnitavad, et nende meeskonna/tervisenõukogu koosseis vastab kas “peaaegu täielikult/täielikult” tervist edendavate koolide tervisenõukogude loomiseks esitatud standardile ning et sinna on kaasatud kõik võimalikud osapooled. Keskmine hinnang – 3,72 punkti 4-st ehk 93 protsenti maksimaalsest võimalikust.

Küsimusele, kas meeskonnal/tervisenõukogul on olemas selgelt defineeritud eesmärgid, vastamisel on hinnangud pisut tagasihoidlikumad: vaid 60 protsenti annab maksimaalse hinnangu. Keskmine hinnang on 3,56 punkti 4,00-st ehk hinnangud on “oluliselt” ja “peaaegu täielikult/täielikult” vahepeal.

Ankeetide A-osa avabloki “Meeskondade/tervisenõukogude toimimine” alusel võib järeldada, et KTM-/KTN-ide süsteem on kas täielikult või peaaegu täielikult rakendunud rõhuvas osas anketeeritud koolidest. Meeskondades/tervisenõukogudes on standardijärgne koosseis (keskmine hinnang 3,72 palli 4,00-st), samuti on defineeritud eesmärgid (3,56/4,00) ning kooslust juhib aktiivne liider (3,56/4,00). Väiksemaid vajakajäämisi on ettekujutuses oma rollist (3,16/4,00) ning meeskonna/nõukogu tegevuse tulemuslikkuse analüüsimisel (3,28/4,00).

Ankeetide A-osa avabloki viie küsimuse keskmine on 3,46 palli 4-st võimalikust. Sellest võib järeldada, et KTM/KTN on hakanud 92 protsendis koolides toimima kas “oluliselt” või isegi “peaaegu täielikult/täielikult”.

A-osa II blokis “Koostöö ja osalemine” antavad hinnangud on juba kõikumamad, varieerudes 2,88 ja 3,80 palli vahel, kuigi viie küsimuse keskmine on 3,34 palli.

Bloki madalaim hinnang 2,88/4,00 ongi antud KTM-/KTN-ide praegusele suutlikkusele korraldada koostööd kohalike organisatsioonide ja võrgustikega (2,88 palli vahel 4,00-st). 10-st koolist kahes ei toimu vastavat ühistegevust üldse mitte ning kaheksas toimib see side minimaalselt. See näitab, et 40 protsendis koolides on tervisemeeskonnal/tervisenõukogul vajakajäämisi ühistegevuses paikkonna teiste organisatsioonide ja võrgustikega. Siiski ei tasu üldpildi pärast muretseda, sest pea veerand anketeeritud koolidest hindab oma samasisulise tegevuse heaks ning üle kolmandiku isegi väga heaks.

Kõigis teistes II bloki hinnangutes on vastuste “oluliselt” või isegi peaaegu täielikult/täielikult” andjaid vähemalt 23/25-st. Silma torkab asjaolu, et 2/3 koolidest näeb nõukogu/meeskonna juhtimisel toimuva koolisisene koostöö (õpilased, lapsevanemad, tugistruktuurid, aineseksioonid jms) tihendamisel kasvuruumi.

A-osa III blokis “Keskkonna kujundamine” antud hinnangud on veelgi madalamad kui eelmises blokis. Vastustest nähtub, et kolmandikul juhtudel ei suuda KTM/KTN füüsilist ja psühho-sotsiaalset tervist mõjutava keskkonna küsimustes otsuste tegemisi ja/või kooli arengukava koostamist kas üldse mõjutada võib teeb seda puudulikul määral. Ligi pooltel (täpsemalt: 46 protsendil) juhtudel ei suuda kooli meeskond/nõukogu leida piisavalt lisaressursse projektide elluviimiseks.

Koolitustel saadud teadmiste ja oskuste edasiandmisel kooli õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele ning viimaste aktiveerimisel tegelemaks koolitervise- ja sotsiaalsete probleemidega on tervisenõukogu/meeskonna liikmed jäänud oodatust pisut passiivsemasse rolli – keskmised hindepallid vastavalt 3,12 ja 2,96. Ka siin näib olevat parandamisruumi.

IV bloki avavad hinnangud teadlikkusele oma kooli tervise-ja sotsiaalvaldkonna probleemidest. Üle poole kõigist vastanutest hindab meeskonna/nõukogu teadlikkust väga heaks või üle kolmandiku heaks; keskmine pall 3,40. Hinnangud omaenda teadlikkusele üldistest rahvatervise probleemidest Eestis on veidi madalamad, küündides 3,08-ni. See tõestab, et KTM/KTN liikmed on pigem informeeritud kohapealsetest, s.t. kooli omastest ja teist paikkondlikest muredest ja probleemidest.

Järgnevad KTM/KTN kompetentsi hindamine mitmesugustes valdkondades. Hinnangute keskmine varieerub 2,92-st (sotsiaalsete toimetulekuoskuste ja väärtuskasvatuse sekkumisprogrammide elluviimine; koostööoskused kooli tasandil ja väljaspool kooli tervisekasvatuse elluviimisel) kuni 3,29-ni (isikliku eeskuju rakendamine kooli terviseprobleemide vähendamisel). Seitsme kompetentsiküsimuse keskmine on 3,08 palli; kuuel juhul seitsmest on enim vastatud "oluliselt".

Lähemal vaatlusel selgub, et küsimustele vastamisel sõltub keskmine hinnang sellest, kas variandi "kuigivõrd" märkimine ületab variandi "peaaegu täielikult/täielikult" vastamist või mitte. Esimesel juhul läheb keskmine alla 3,00 palli, teisel juhul ületab nimetatud piiri. Kuigi siin blokis ei esine vastuseid "üldsegi mitte", on täheldatav, et paljud koolid näevad oma teadlikkuse/kompetentsi tõstmisel tegutsemisruumi.

Järgneva lühitabeli andmestikust võib järeldada, et KTM/KTN-id on hakanud koolides edukalt toimima (keskmised hinnang 3,46), ka koostööd ja osalemist kajastav number (3,34) on hea. Vastajad hindavad suhteliselt kriitiliselt oma võimet mõjutada erinevaid struktuure koolide tervisekeskkonna kujundamisel (keskmine hinnang vaid 2,85); teadmisi ja oskusi hindavad nad pigem oluliseks kui täielikuks/peaaegu täielikuks (3,11 palli). Kui kahe esimese bloki puhul ületab rahulolu 80 protsendi piiri, siis kolmandast ja neljandast blokist nähtub, et jagub parandamisruumi.

KOOLIDE TERVISENÕUKOGUDE RAKENDUMISE VÖRDLEV
UURING

Keskmiised hinnangud küsitluse A-osa blokkidele:

Teema	Keskmine hinnang (pallides, max 4,00)	Rahulolu (protsentides)
I KTM/KTN toimimine	3,46	86,3
II Koostöö ja osalemine	3,34	83,5
III Keskkonna kujundamine	2,85	71,3
IV Teadmised ja oskused	3,11	77,3

4. ANKEETIDE B-OSA

Ankeetide B-osas (vt. tabel 6) hinnatakse aasta terviseedenduslikku tegevust koolis ning teavitatakse, kas tervisevaldkond on integreeritud vastava kooli arengukavasse või mitte.

Terviseedenduslik tegevus koolides ja valdkonna integreeritus arengukavadesse

Heaks hindab jooksva aasta terviseedenduslikku tegevust koolis kaks kolmandikku vastanutest (17/25-st). Kuna vastusevariandi rahuldav hulk (4) ületab väga hea vastanute hulka (2), kujuneb keskmiseks hinnanguks 2,91 palli 4,00-st. See on küll loodetust pisut madalam näitaja, kuid näitab, et vastajad hindavad oma kooli KTM/KTN tegevust kriitiliselt ning näevad oma tegevuse tõhustamisel, liikmete integreerimisel ja kompetentsi tõstmisel kasvuruumi.

Positiivseks võib lugeda asjaolu, et 83 protsenti kõigist anketeeritud tervisemeeskondadest/nõukogudest vastas jaatavalt küsimusele, kas kooli arengukavasse on tervise valdkond integreeritud või mitte (vt. Tabel 5 alajaotus B). Jah-vastuseid oli 19 25-st, ei-vastuseid oli vaid 4; kahjuks puuduvad kahe kooli KTM/KTN kohta andmed.

5. HINNANGUTE MUUTUMINE VÕRRELDES 2005. AUGUSTIKÜSITLUSEGA

Nelja kooli – Haimre Põhikooli, Kivi-Vigala Põhikooli, Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi ja Tartu Descartes'i Lütseumi – tervisemeeskondade/nõukogude esindajad on vastanud ankeedile nii augustis 2005 kui ka märtsis 2006.

Kui välja arvata Rapla Vesiroosi Gümnaasium erandjuhtum, kus KTN tegutses nii augustis 2005 kui ka märtsis 2006, ning kus küsimustiku A-osa blokkidele I ja III antud keskmine hinnang oli esimesel küsitluskorral pisut kõrgem kui teisel küsitluskorral (tõsi: vaid 0,2 palli võrra), siis on seitsme kuu jooksul teist korda küsitletud koolide näitajad paranenud olulisel määral, s.o. isegi 1 palli võrra ja rohkem. (Täpsemalt vt. tabel 8).

Näiteks Haimre Põhikooli esindajad kinnitavad 25. augusti 2005 täidetud ankeedis, et neil nende terviseedenduslikud “tegevused on algjärgus” ning et neil “pole loodud KTN ega teist vastavat meeskonda”. Seevastu 31. märtsi 2006 ankeedis hindavad nad kooli tervisenõukogu toimimise koodiga 4 (“peaaegu täielik/täielik”), annavad maksimumhinnangu küsimusele selgelt defineeritud eesmärkide kohta.

Nende nelja kooli näide kinnitab, et tervisedendusliku meeskonna töö kindlatesse raamidesse seadmisel (nt. standardijärgse, regulaarselt kohtuva ja koostöösuutelise KTM/KTN moodustamisel) paranevad tunduvalt meeskonna/nõukogu võimalused valdkonna asju tegelikkuses mõjutada. Sellest asjaolust võib tuletada tervisenõukogude suutlikkuse baasindeksi kasv.

6. KOOLIDE HOOLEKOGUDE JA ÕPILASOMAAVALITSUSE LIIKMETE TÄIENDAV RAHULOLU KÜSITLUS

Et kontrollida märtsis 2006 Eesti koolide tervisenõukogude liikmete seas viidud ankeetküsitluse tulemusi teemal “Koolitervisenõukogude arendamine”, viidi 8.–15. maini läbi täiendav küsitlus. Selle eesmärk oli välja selgitada lastevanemate (koolide hoolekogude liikmete) ja laste (õpilasomavalitsuste liikmete) rahulolu koolide tervisenõukogude ja projekti tegevustega. Valimiks oli mõlemast grupist neli inimest, kellele juhuvaliku alusel saadeti välja rahulolu ankeedid. Valimisse sattunud esindasid samu koole, keda anketeeriti põhiküsitluse käigus.

Vastanud esindasid Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi, Tartu Descartes'i Gümnaasiumi, Palamuse Gümnaasiumi ja Tallinna Õismäe Humanitaargümnaasiumi hoolekogusid ning Antsla Gümnaasiumi, Tallinna 37. Keskkooli, Paide Ühisgümnaasiumi ja Kehra Keskkooli õpilasi.

Kuna küsiteldavaid oli vähem kui põhiküsitlusele vastanuid, siis on nende vastused personaalsed, kuid vastajate soovil anonüümsed. Hoolekogude esindajate vastused on toodud vastavalt koodide X, Y, Z ja Q all ning õpilaste vastustele vastavad koodid A, B, C ja D. (Vt. vastuseid lähemalt tabelist 9).

Kuna küsitlus oli anonüümne, olid ankeedile vastajad hinnangutes kriitilisemad kui tervisenõukogude liikmete kollegiaalsele ankeetküsitlusele vastajad. Nii oli küsimuse, kas kooli tervisemeeskonna/tervisenõukogu töö on sisuliselt käivitunud, puhul antud keskmine hinnang 3,00; hinnang informeeritusele KTM/KTN tegevusest pälvis hinnanguks vaid 2,63 palli. Küsimus, kas ollakse meeskonna/nõukogu tegevusse kaasatud, sai keskmine hinnanguks vaid 2,75 palli – skaala negatiivse “äärmusvastuse” andis üks vastaja, positiivse “äärmusvastuse” andis kaks vastajat; keskmisi variante (“kuigivõrd”; “piisavalt”) eelistas kaks ja kolm vastajat.

Seega on täiendavale ankeetküsitlusele vastajate keskmine hinnang KTM/KTN tegevuse käivitatusel, oma informeerituse ja kaasatusel vaid 2,79 palli (võrdluseks: tervisenõukogude liikmete kollegiaalsele ankeetküsitlusele vastajate puhul oli sama näitaja 3,46 palli). Tulemus sunnib järeltama, et vastajad kas: (1) olid oma

hinnangutes liiga kriitilised, (2) ei saanud küsimusest aru või (3) andsid madala hinnangu tulenevalt oma vähestest kogemustest meeskonnas/nõukogus.

37,5 protsenti küsitletute koguarvust oli meeskonnas/nõukogus esinenud algatustega; 62,5 protsenti liikmetest polnud seda teinud. Hoolimata suhteliselt väikesest valimist ja meeskondade/nõukogude üsna lühikesest tegutsemisajast võib tunnustada inimeste algatusvõimet. See annab tunnistust, et terviseedendustegevusega on liitunud inimesed, kellel on asja huvi tõsine huvi.

Suurem osa vastajatest hindas nõukogu/meeskonna mõju kooli tasandil otsuste tegemisele piisavaks; samas ei vastanud keegi "peaaegu täielikult/täielikult". Kolme hinnangu keskmine: 2,88/4,00. Vaid pooled täiendavalt küsitletud meeskondade/nõukogude liikmed nimetasid konkreetseid mõjutusi (vt. tabel 9).

Küsimusele, kas peate KTM/KTN kui institutsiooni vajalikuks, vastas enamik positiivselt. Levinud arvamuse esitas anketeeritu Y: "Peaaegu [meeskonda/nõukogu] kindlasti vajalikuks. Tegevuste korraldamine on nüüd plaanipärasem ja organiseeritum." Viimase aasta terviseedendusliku tegevust antud koolis nimetasid vähemalt heaks kolmveerand vastanutest (6 8-st). Vastavat tegevust hindasid rahuldavaks üks vastajat ning väga heaks samuti üks vastaja – keskmine hinnang: 3,00/4,00.

7. KOKKUVÕTE

Ankeetküsitluse “Koolitervisenõukogude arendamine” ja samateemalise kontrollküsitluse tulemused kinnitavad, et koolitervise meeskondade/koolitervise nõukogude süsteem on rakendunud kõikjal Eestis. Valimi piiratuse ja koostöösoovi puudumise tõttu jäid küll osa Eesti üldhariduskoolide vastav suutlikkus määratlemata, kuid usutavasti näitavad ülejäänud koolidest kogutud andmed nendeski valitsevaid tendentse.

Paljudes koolides alustas KTM/KTN tõhusat tegevust alles 2005. aasta teisel poolel. Hoolimata suhteliselt lühikesest tegevusajast tõestab esimest korda eelmise aasta hilissuvel ja teist korda tänavu varakevadel anketeeritud koolide näide, et paljudes valdkondades on nende KTM/KTN suutlikkus tõusnud isegi terve pallipügala võrra.

Suuremas osas koolides on nüüdseks olemas standardile vastavad, selge sihiga, motiveeritud ja 2–3 korda õppeaasta jooksul kogunevad meeskonnad, mille pädevus, probleemiteadlikkus ja mõjutamisoskused näitavad selget kasvutendentsi. Usutavasti osaliselt just tänu tihenenu terviseedenduslikule tegevusele on lõviosa koolide arengukavadesse integreeritud tervise valdkond ning kasvanud rahulolu oma koolis tervisevaldkonnas tehtavaga.

Tabel 1

KÜSITLUSELE “KOOLITERVISENÕUKOGUDE ARENDAMINE” VASTANUD KOOLID

Rapla maakond	Eidapere Kool, Haimre Põhikool, Kivi-Vigala Põhikool, Laukna Lasteaed-Algkool, Raikküla Lasteaed-Algkool, Rapla Vesiroosi Gümnaasium
Tallinn	Lasnamäe Põhikool*, Õismäe Humanitaargümnaasium, 37. Keskkool
Harju maakond (v.a. Tallinn)	Kehra Keskkool, Padise Põhikool
Ida-Viru maakond	Narva Kesklinna Gümnaasium*, Narva Peetri Kool*
Järva maakond	Paide Ühisgümnaasium, Roosna-Alliku Põhikool
Jõgeva maakond	Laiuse Põhikool, Palamuse Gümnaasium
Tartu maakond	Luunja Keskkool, Tartu Descartes'i Lütseum
Võru maakond	Antsla Gümnaasium, Võru Kesklinna Gümnaasium
Lääne-Viru maakond	Rakvere Linna Algkool
Põlva maakond	Räpina Ühisgümnaasium
Pärnu maakond	Kilingi-Nõmme Gümnaasium
Valga maakond	Ritsu Lasteaed-Algkool

* Vene õppekeelega kool

Tabel 2

ANKEETKÜSITLUSELE VASTANUD KOOLIDE JAOTUS MAAKONDADE JÄRGI

Maakond	Arv	Protsent
Rapla maakond	6	24
Tallinn	3	12
Harju maakond (v.a. Tallinn)	2	8
Ida-Viru maakond	2	8
Järva maakond	2	8
Jõgeva maakond	2	8
Tartu maakond	2	8
Võru maakond	2	8
Lääne-Viru maakond	1	4
Põlva maakond	1	4
Pärnu maakond	1	4
Valga maakond	1	4

Tabel 3

ANKEETKÜSITLUSELE VASTANUD KOOLIDE VASTANUD KOOLIDE ASUKOHT

Asukoht	Arv	Protsent
Maa	11	44
Linn (v.a. Tallinn)	11	44
Tallinn	3	12

Tabel 4

KTM/KTN KOOSOLEKUTE ARV KOOLIDES 2005/2006

	1 koosolek	2 koosolekut	3 koosolekut	4 koosolekut	Andmed teadmata
Koole	–	7	5	2	11

Keskmine: 2,64 koosolekut

Tabel 5

A-OSA NELJA BLOKI KESKMISED HINNANGUD

A	Üldsegi mitte Kood "1" vastuseid	Kuigivõrd Kood "2" vastuseid	Oluliselt Kood "3" vastuseid	Peaaegu täielikult/ täielikult Kood "4" vastuseid	Keskmine hinnang (pallides, max 4,00)
I KTM/KTN toimimine					
1. Standardjärgne koosseis	0	2	3	20	3,72
2. Defineeritud eesmärgid	0	1	9	15	3,56
3. Ettekujutus oma rollist	0	6	9	10	3,16
4. Aktiivse juhi olemasolu	1	1	6	17	3,56
5. Tulemuslikkuse analüüs	1	2	11	11	3,28
I bloki keskmine:					3,46
II Koostöö ja osalemine					
6. Regulaarsed kohtumised	0	2	10	13	3,44
7. Usalduslik koostöö	0	0	5	20	3,80
8. Aktiivsed liikmed	0	2	12	11	3,36
9. Koostöö kohalike organisatsioonide ja võrgustikega	2	8	6	9	2,88
10. Koolisisene koostöö	1	1	16	7	3,20
II bloki keskmine:					3,34
III Keskkonna kujundamine					
11. Mõju otsustele koolis:					
• füüsiline tervis	0	9	8	8	2,96
• psühho-sotsiaalne	0	9	11	5	2,84

tervis					
• kooli arengukava	2	6	8	8	2,80 ²
12. Lisaressurside leidmine projektide elluviimiseks	6	5	9	4	2,44 ³
13. Koolitusteadmiste edasiandmine	0	3	16	6	3,12
14. Kooli liikmete aktiviseerimine	1	3	13	7	2,96 ⁴
III bloki keskmine:					2,85
IV Teadmised ja oskused					
15. Teadlikkus tervise- ja sotsiaalvaldkonna probleemidest	0	3	9	13	3,40
16. Teadlikkus rahvatervise probleemidest Eestis	0	5	13	7	3,08
17. Kompetents:					
• Tervise edendamine ja -kasvatus	0	4	12	9	3,20
• Vajaduste hindamine, tegevuste planeerimine	0	5	14	6	3,04
• Sotsiaalsete toimetulekuoskuste elluviimine	0	7	13	5	2,92
• Tegevuskavade koostamine	0	6	12	7	3,04
• Meeskonnatöö oskused	0	7	8	10	3,12
• Koostööoskused tervisekasvatuse elluviimisel	0	8	11	6	2,92
• Isiklik eeskuju terviseprobleemide vähendamisel	0	4	9	11	3,29 ⁵
N.ö. kompetentsiküsimuste keskmine					3,08
IV bloki keskmine:					3,11

² 24 kooli andmed

³ 24 kooli andmed.

⁴ 24 kooli andmed.

⁵ 24 kooli andmed.

Tabel 6

B-OSA HINNANGUD

B	Halb Kood "1"	Rahuldav Kood "2"	Hea Kood "3"	Väga hea Kood "4"	Keskmine hinnang (pallides, max 4,00)
	vastuseid	vastuseid	vastuseid	vastuseid	vastuseid
Hinnang aasta terviseedenduslikule tegevusele koolis	0	4	17	2	2,91 ⁶

	Jah (76%)	Ei (16%)	Andmed puuduvad (8%)
Tervisevaldkonna integreeritus kooli arengukavasse	19	4	2

Tabel 7

KUUE KOOLI KIRJELDAVAD ANKEEDIVASTUSED

9. Näited meeskonna/terviseõukogu koostööst paikkonna teiste organisatsioonide ja võrgustikega

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Perearsti ja kooliõe loengud; koostöö valla sotsiaaltöötajate ja maakonna aineseksioonidega
Haimre Põhikool	Vallavalitsus, valla teised koolid; koostöö perearsti, politsei ja maanteeametiga
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Ülekooliline tervisepäev koos päästeametiga
Narva Peetri Kool	Osaleti projektis "Terve süda"
Roosna-Alliku Põhikool	Koostöö maakonna terviseõukogu ning vallavalitsusega
Tallinna 37. Keskkool	Tervisenädal 2005 koos nelja Tallinna kooliga

⁶ 23 kooli andmed.

10. Näited meeskonna/tervisenõukogu juhtimisel toimuvast koolisest koostöö (õpilased, lapsevanemad, tugistruktuurid, aineseksioonid jms)

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Tervisliku toitumise nädal; toimus sisehindamine; muretseti spordiinventari
Haimre Põhikool	Koostöö õpilasmavalitsuse, kooli hoolekogu ja koolisööklaga
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Koostöö õpilasmavalitsuse, direksiooni ja aineseksioonidega
Narva Peetri Kool	Programm "Tervis"; suitsetamise, lühinägelikkuse ja rühi profülaktika
Roosna-Alliku Põhikool	Kooli infolehte tervisealase töö kohta info tegevusest, üritustest
Tallinna 37. Keskkool	Nõukogusse on kaasatud õpilasi; esinemised vanemate infotunnis; töö probleemsete lastega

11. Tervisenõukogu/meeskond on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Sisehindamine (valgustus, mööbel, vahetusjalatsid); tugisüsteemide rakendamine; osalemine arengukava koostamisel
Haimre Põhikool	Spordi- ja liikuspäevad, matkad; kohtumised lektoritega (seksuoloog, narkoloog, noorsoopolitsei); uue arengukava koostamine
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Probleemide teadvustamine ja esitamine direksioonile; tervisenädala üritused
Narva Peetri Kool	Töö riskirühma lastega; koostöö logopeedi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogiga; terviseiga seotud tööde planeerimine arengukavva
Roosna-Alliku Põhikool	Töökeskonna riskianalüüsi koostamine; arengukava projekti arutelul osalemine
Tallinna 37. Keskkool	Õpilaste soovil võrkpall valikaineks; koolisööklas tingimused paranenud

12. Tervisenõukogu/meeskond on leidnud lisaressursse projektide elluviimiseks

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Spordivarustuse muretsemise; spordi- ja terviseüritused
Haimre Põhikool	Osavõtt programmist "Suitsuprii klass"; omaloomingu võistlus.
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Tervisepäeval päästeameti ja RMK tugi, koolieelarvest toetus
Narva Peetri Kool	Projekti "Terve süda" rahastas linnaarstiteenindus (10 000 krooni)
Roosna-Alliku Põhikool	Järvamaa Tervisenõukogult projektile "Reipalt koolipinki"
Tallinna 37. Keskkool	Tervisenädal 2005 koos nelja Tallinna kooliga

13. Tervisenõukogu/meeskonna liikmed on koolitustel saanud teadmisi ja oskusi andnud edasi oma kooli õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Bioloogiaõpetaja – õpetajatele ja õpilastele; klassijuhatajad ja kooli nõukogu liikmed – lapsevanematele; tervisenõukogude tegevuse arendamine, arengukava koostamine
Haimre Põhikool	Maakonna tervistedendavate koolide kokkutulek; noorte konverents Raplas; sügisandide näitus ja tervislik toitumine
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Vestluste vormis
Narva Peetri Kool	Teadmisi on antud edasi tervisenõukogu töö, õppenõukogul kui vanemate koosolekul
Roosna-Alliku Põhikool	Tervisehoiuõpetaja täiendkoolitused
Tallinna 37. Keskkool	Igaüks oma ainetundides, lastevanemate koosolekul ja kooli infotunnis

14. Tervisenõukogu/meeskonna liikmed aktiveerivad teisi kooli liikmeid tegelema koolitervise- (terviseedendus ja -kasvatus) ja sotsiaalsete probleemidega.

Kool	Näited (ankeetide avanäited kui eeldatavalt tähtsaimad)
Antsla Gümnaasium	Tervislik toitumine, tervisenäitudest huvitumine; tervisekontrolli organiseerimine koolitöötajatele; õppekava arendus koolis
Haimre Põhikool	Koolis turvalisuse võrgu loomine (ankeetid õpilastele, vanematele, õpetajatele)
Kilingi-Nõmme Gümnaasium	Tervisenädal; õpetajate kevadvaheaja koolitus
Narva Peetri Kool	Algklasside õpetajad – silmade võimlemine; kehalise kasvatuse õpetajad – keha korrektsioon; kõik kooli õpetajad – õpilaste staatilis-dünaamilisest režiimist kinnipidamine
Roosna-Alliku Põhikool	Ettepanekuid on arvestatud tööplaanide koostamisel ja sisehindamise läbiviimisel.
Tallinna 37. Keskkool	Filmide näitamine; arutelude korraldamine; osalemine programmis "Ole tubakavaba"

Tabel 8

A-OSA NELJA BLOKI KESKMISTE HINNANGUTE MUUTUMINE

Kool	A I Keskmine hinnang 08.2005 ja 03.2006 (pallides, max 4,00)	A II Keskmine hinnang 08.2005 ja 03.2006 (pallides, max 4,00)	A III Keskmine hinnang 08.2005 ja 03.2006 (pallides, max 4,00)	A IV Keskmine hinnang 08.2005 ja 03.2006 (pallides, max 4,00)
Haimre Põhikool	1,40 3,60	2,00 3,20	2,33 3,00	2,44 2,67
Kivi-Vigala Põhikool	2,00 4,00	2,60 3,60	2,80 3,40	2,78 3,22
Rapla Vesiroosi Gümnaasium	3,60 3,40	3,40 3,80	3,00 2,80	3,22 3,33
Tartu Descartes'i Lütseum	3,00 3,60	2,40 2,80	2,80 2,60	2,44 3,44

Tabel 9

TÄIENDAV RAHULOLU KÜSITLUS

	üldsegi mitte Kood "1"	kuigivõrd Kood "2"	piisavalt Kood "3"	peaaegu täielikult/ täielikult Kood "4"
1. Kas kooli tervise meeskonna/tervise nõukogu töö on sisuliselt käivitunud? Keskmine hinnang: 3,00	–	X, Z	Y, Q, B, C, A	D
2. Kuidas hindate enda informeeritust kooli tervise meeskonna/tervise nõukogu tegevusest? Keskmine hinnang: 2,63	–	X, Z, Q	Y, A, B, C, D	–
3. Kas olete tervise meeskonna/tervise nõukogu tegevusse kaasatud? Keskmine hinnang: 2,75	X	Q, B	Z, C, D	Y, A
<i>Millisel viisil? Näide.</i> X: ei toonud näidet. Y: tervise nõukogu esitab oma tegevusplaani, osaleb üritustel. Z: ei ole otseselt osalenud. Q: narkotesti süsteemi hankimine, praegu toimub käivitamine. A: osaleb nõupidamistel ja üritustel. B: lihtliige. C: on seal kui õpilasmavalitsuse liige ja abiturientide esindaja. D: ei toonud näidet.				
4. Kas olete esinenud tervise meeskonnas/tervise nõukogus algatustega?			JAH (37,5%) Y, Q, C	EI (62,5%) X, Z, A, B, D
<i>Milliste algatustega? Näide.</i> X: ei olnud esinenud algatustega.				

<p>Y: Maarja Küla elanikega (vaimupuuetega noored) suhtlemine. X: ei olnud esinenud algatustega. Q: narkoennetus. A: ei olnud esinenud algatustega. B: ei olnud esinenud algatustega. C: uued terviseprojektid. D: ei olnud esinenud algatustega.</p>				
	üldsegi mitte Kood "1"	kuigivõrd Kood "2"	piisavalt Kood "3"	peaaegu täielikult/ täielikult Kood "4"
5. Tervisenõukogu/meeskond on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil: <ul style="list-style-type: none"> füüsilist tervist mõjutava keskkonna küsimustes Keskmine hinnang: 3,00/4,00 psühho-sotsiaalset tervist mõjutava keskkonna küsimustes Keskmine hinnang: 2,88/4,00 kooli arengukava koostamisel Keskmine hinnang: 2,75/4,00 Kolme hinnangu keskmine: 2,88/4,00	– – –	– A Q, A	X, Y, Z, Q, A, B, C, D X, Y, Z, Q, B, C, D X, Y, Z, B, C, D	– – –
<p><i>Näide.</i> X: ei toonud näidet. Y: vahetusjalatsite kontroll; sportlikud vahetunnid; murelisti käivitamine; tugiõpilaste tegevus. Z: kooli on kutsutud esinema kooliarst nii lastevanemate üldkoosolekule kui ka õpilastele. Q: ei toonud näidet. A: ei toonud näidet. B: ei toonud näidet. C: tore liikmete algatused algkoolilastele. D: infovoldiku tegemine.</p>				
6. Mida on muutnud tervisenõukogu/meeskonna moodustamine? Kas peate seda institutsiooni vajalikuks?				
<p>Kommentaariid. X: kindlasti on see vajalik, kuid minu jaoks asi liiga uus. Y: pean kindlasti vajalikuks. Tegevuste korraldamine on nüüd plaanipärasem ja organiseeritum. Z: kindlasti vajalik seoses õpilaste suurenenud terviseprobleemidega. Q: tegevus on muutunud süsteemsemaks. A: ei vastanud. B: mitte eriti. C: on ennast õigustanud. D: pean vajalikuks.</p>				
	halb	rahuldav	hea	väga hea
7. Kuidas hindate selle aasta terviseedenduslikku tegevust koolis?	–	X	Y, Z, A, B, D, Q	C

Keskmine hinnang: 3,00/4,00

Koodid: X – Kilingi-Nõmme Gümnaasium; Y – Tartu Descartes'i Gümnaasium; Z – Palamuse Gümnaasium; Q – Tallinna Õismäe Humanitaargümnaasium; A – Võru Kesklinna Gümnaasium; B – Tallinna 37. Keskkool; C – Paide Ühisgümnaasium; D – Kehra Keskkool